

XLI OLIMPIADA GEOGRAFICZNA
2014/2015 SPOŁECZNO-GOSPODARCZE
UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY
KIWITY I GMINY LUBOMINO

Łukasz Karczewski

February 13, 2016

Contents

1	Wstęp	3
2	Uzasadnienie wyboru gmin	3
3	Ogólna charakterystyka gospodarek wybranych gmin	4
3.1	Społeczno-gospodarcza charakterystyka gminy Kiwity	4
3.2	Społeczno-gospodarcza charakterystyka gminy Lubomino	4
4	Budżety wybranych gmin	6
4.1	Budżet gminy Kiwity	6
4.2	Budżet gminy Lubomino	6
4.3	Porównanie budżetów gminy Kiwity i gminy Lubomino	6
5	Bariery i czynniki rozwoju wybranych gmin	7
5.1	Bariery i czynniki rozwoju gminy Kiwity	7
5.2	Bariery i czynniki rozwoju gminy Lubomino	7
6	Zakończenie	9
7	Bibliografia	10
8	Wybrane wzory geograficzne	10

1 Wstęp

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego w Polsce. Stopień rozwoju gmin jest jednym z wykładników rozwoju większych jednostek administracyjnych : powiatów i województw. Bardzo często jednak w ocenie osiągniętego postępu gospodarczego wymienia się inwestycje głównych miast w Polsce. Tymczasem progres w tej najmniejszej skali jest dużo ważniejszy dla obywateli, ponieważ dotyczy ich codziennych problemów. Warto przyjrzeć się uwarunkowaniom rozwoju w najsłabiej rozwiniętym regionie Polski : województwie warmińsko-mazurskim. Województwo to nie ma rozwiniętego przemysłu i bazy surowcowej, co czyni je nieatrakcyjnym na rynku pracy. Rolnictwo oraz branża usług i turystyki mimo dużego potencjału wciąż pozostają niedofinansowane i przez to niekonkurencyjne w skali krajowej. Od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku jednostki samorządu terytorialnego dzięki dotacjom starają się zmienić ten niekorzystny obraz i zaczynają wykorzystywać potencjał swojego regionu.

2 Uzasadnienie wyboru gmin

Głównym kryterium wyboru Gmin Kiwity i Lubomino było ich podobieństwo na płaszczyźnie administracyjnej, demograficznej, gospodarczej i komunikacyjnej. Są to gminy wiejskie leżące w tym samym województwie i powiecie, o zbliżonej liczbie ludności i powierzchni oraz gospodarce opierającej się głównie na rolnictwie. Z uwagi na to, że są położone w tej samej jednostce administracyjnej można porównać operatywność miejscowych działaczy, którzy mają do dyspozycji podobne środki ze wspólnego źródła, jakim są finanse województwa.

3 Ogólna charakterystyka gospodarek wybranych gmin

3.1 Społeczno-gospodarcza charakterystyka gminy Kiwity

Gmina Kiwity położona jest w powiecie lidzbarskim w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Graniczy ona z gminami: od zachodu – Lidzbark Warmiński, od północy - Bartoszyce, od wschodu – Bisztynek, od południa – Jeziorany (Mapa 1). Powierzchnia gminy wynosi ok. 145 km². Jej powierzchnia stanowi 0,6% powierzchni województwa i 18% powierzchni powiatu. Użytki rolne stanowią ponad 75% arealu. Pozostałe 15% stanowią tereny leśne. Jest to gmina typowo rolnicza o wysokim potencjale przyrodniczym do produkcji rolnej. Według danych GUS z 2012 roku, gminę zamieszkiwało 3417 osób, a gęstość zaludnienia wynosiła 24 osoby na 1 km². Najważniejsze walory przyrodniczo-krajobrazowe stanowią tereny Użytku Ekologicznego Bartniki z uwagi na miejsca lęgowe wielu rzadkich gatunków ptaków (Zdjęcie 1). Najciekawszą atrakcją turystyczną gminy jest Bazylika Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Stoczku Klasztornym, odwiedzana przez turystów z Polski i Europy (Zdjęcie 2). Gmina połączona jest z miastem Bartoszyce oraz przejściem granicznym w Bezledach drogą krajową nr 51. Droga krajowa i wojewódzka nr 513 łączy gminę z Lidzbarkiem Warmińskim. Droga ta stanowi nadrzędny układ komunikacyjny wiążący gminę z układem dróg szybkiego ruchu. Pozostałe drogi w gminie to drogi powiatowe i gminne, które wiążą miejscowości z ośrodkami usługowymi rozmieszczonymi na jej terenie (Mapa 2). W Gminie Kiwity pracujących jest 138 osób. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych wynosi 265 co stanowi 11,8% ludności w wieku produkcyjnym. Pozostała część ludności zajmuje się rolnictwem. W dotychczasowym rozwoju gminy główną funkcją gospodarczą i źródłem utrzymania ludności było rolnictwo. Na obszarze gminy położonych jest około 500 gospodarstw. W ostatnich latach rozwinęła się przedsiębiorczość i drobne zakłady usługowo-produkcyjne. Na terenie Gminy Kiwity są zarejestrowane 142 firmy. Są to firmy działające w sektorze rolniczym, przemysłowym i budowlanym. Największymi podmiotami gospodarczymi w gminie są F.H.U. „Stemar” oraz F.H.U. „Animar”. Firmy te zajmują się działalnością handlowo-usługową, głównie sprzedają artykułów budowlanych oraz skupem zboża.

3.2 Społeczno-gospodarcza charakterystyka gminy Lubomino

Gmina Lubomino jest gminą położoną w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Graniczy z gminami: Orneta, Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto, Świątki oraz Miłakowo (Mapa 3). Główny Urząd Statystyczny podaje, że w 2012 roku ludność gminy wynosiła 3659 osób. Gęstość zaludnienia wynosiła 24 osoby na 1 km². Powierzchnia gminy to około 149 km². Użytki rolne stanowią ok. 82% powierzchni gminy. Pozostałe 18% to tereny leśne. Jest to gmina o profilu rolniczym z elementami przemysłu. Główną atrakcją turystyczno-przyrodniczą gminy jest Jezioro Tonka o powierzchni 162 ha (Zdjęcie 3). Gmina Lubomino jest bezpośrednio połączona z miastami Orneta i Dobre Miasto drogą krajową nr 507. Drogi wewnętrzne stanowią połączenia między wioskami wewnątrz gminy. Na terenie gminy są dwa przystanki kolejowe: w Lubominie i Rogiedlach, wraz z bocznkami. Połączenie kolejowe wykorzystywane jest przez osoby dojeżdżające

do Olsztyna i Dobrego Miasta (Mapa 4). W Gminie Lubomino pracujących jest 214 osób. Zarejestrowane bezrobocie wynosi 16,3%. Pozostała część ludności zajmuje się rolnictwem. Na terenie gminy położonych jest 507 indywidualnych gospodarstw rolnych. Wśród 193 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych z sektora rolniczego, przemysłowego i budowlanego największymi są F.H.U. „Lemar” oraz Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Siat-Tom”. F.H.U. „Lemar” zajmuje się sprzedażą drewna i węgla, natomiast Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Siat-Tom” wytwarza gotowe wyroby metalowe.

4 Budżety wybranych gmin

4.1 Budżet gminy Kiwity

Deficyt budżetu gminy wynosi 1 923 877 zł. Zostanie pokryty przychodami pochodzącymi z wolnych środków w wysokości 1 680 000 zł, nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego z lat ubiegłych w wysokości 11 623 zł, oraz kredytów w wysokości 232 254 zł. Planuje się uzyskać środki z Funduszu Spójności oraz innych funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na realizację inwestycji w gminie na kwotę 652636 zł.

4.2 Budżet gminy Lubomino

Deficyt budżetu gminy wynosi 248405 zł i zostanie pokryty przychodami z zaciągniętego kredytu i pożyczki. Planuje się uzyskać środki z Funduszu Spójności oraz innych funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na realizację inwestycji w gminie na kwotę 625378 zł.

4.3 Porównanie budżetów gminy Kiwity i gminy Lubomino

Dochody gminy Lubomino są wyższe niż dochody gminy Kiwity. Może wynikać to z większej ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, a przez to większych wpływów z podatków (Tabela 1 i Tabela 3). Wydatki gminy Kiwity nieznacznie przewyższają wydatki gminy Lubomino. Jednakże przy niższych dochodach co powodują również różnicę w deficytach budżetowych na niekorzyść gminy Kiwity. W obydwu gminach deficyt zostanie pokryty przychodami z zaciągniętych kredytów i pożyczek (Tabela 2 i Tabela 4). Ilość środków, które planuje się pozyskać z funduszy Unii Europejskiej w obydwu gminach jest na zbliżonym poziomie.

5 Bariery i czynniki rozwoju wybranych gmin

5.1 Bariery i czynniki rozwoju gminy Kiwity

Czynniki rozwoju:

- Bardzo korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze
- Dobrze prosperujące gospodarstwa rolne
- Połączenie z przejściem granicznym w Bezledach
- Niewielka odległość od miasta powiatowego (15 km)
- Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców
- Obecność obiektów i terenów o walorach turystycznych (Użytek ekologiczny w Bartnikach, Bazylika w Stoczku Klasztornym)
- Walory przyrodniczo-krajobrazowe stwarzają warunki do rozwoju agroturystyki

Bariery rozwojowe:

- Brak większych zakładów przemysłowych i przetwórczych na terenie gminy
- Brak bazy surowcowej dla rozwoju przemysłu
- Zły stan infrastruktury drogowej
- Rozproszenie osadnictwa
- Migracja osób wykształconych
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej
- Niskie nakłady inwestycyjne

Najważniejszym czynnikiem rozwoju gminy są jej korzystne warunki przyrodniczo-rolnicze, które wpływają na zamożność mieszkańców, których głównym zajęciem jest rolnictwo. Największą barierą rozwojową są niskie nakłady inwestycyjne, bez których gmina nie może się dynamicznie rozwijać. Wynika to z wysokiego odsetka osób korzystających z pomocy społecznej, na którą wydawane jest więcej pieniędzy niż na inwestycje.

5.2 Bariery i czynniki rozwoju gminy Lubomino

Czynniki rozwoju:

- Bardzo korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa
- Rozwijająca się przedsiębiorczość produkcyjna i usługowa
- Rozwinięta infrastruktura techniczno-ekonomiczna gminy
- Obecność linii kolejowej na terenie gminy

Bariery rozwojowe:

- Wysoki odsetek bezrobocia
- Duża liczba osób korzystająca z pomocy społecznej
- Migracja ludności wykształconej z terenu gminy
- Zły stan infrastruktury drogowej
- Niewielkie walory turystyczne
- Peryferyjne położenie gminy
- Niewielka ilość pieniędzy przeznaczona na inwestycje

Głównym czynnikiem rozwoju gminy jest rozwinięta infrastruktura techniczno-ekonomiczna, która umożliwia rozwój lokalnych przedsiębiorstw oraz stwarza warunki do tworzenia nowych podmiotów gospodarczych. Największą barierą rozwojową niskie nakłady inwestycyjne, które mogłyby pomóc gminie w tempie jej rozwoju.

6 Zakończenie

Przedstawione gminy posiadają duży potencjał rozwojowy. Jednakże małe nakłady inwestycyjne sprawiają, że nie jest on w pełni wykorzystywany. Mogłaby temu zaradzić większa ilość projektów unijnych oraz otrzymywanych dotacji na rozwój infrastruktury oraz wspierania lokalnych przedsiębiorstw. Takie działania uczyniłyby gminy atrakcyjniejsze dla nowych i obecnych mieszkańców oraz przedsiębiorców. Gmina Kiwity i gmina Lubomino powinny też zwiększyć wydatki na pomoc mieszkańcom w znajdowaniu zatrudnienia w gminie jak i poza nią. Zmniejszyłoby to współczynnik bezrobocia, a przez to wydatki na pomoc społeczną, których część mogłaby być przeznaczona na rozwój gminy.

7 Bibliografia

8 Wybrane wzory geograficzne